

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเอกลักษณ์ชนในชาติ เพราะแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของมรดกทางวัฒนธรรมแห่งความเป็นชาติไทย ทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติอีกด้วย ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับภาษา ความว่า "ภาษา นอกจากจะเป็นเครื่องมือสื่อสาร แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของชนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม อารยธรรมและเอกลักษณ์ประจำชาติด้วย"

(กรมศิลปากร 2526 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับศักดิ์ศรี แยมันดดา (2525 : 114) ที่ได้กล่าวไว้ว่า "ภาษาเป็นหัวใจของวัฒนธรรมประจำชาติ เป็นหลักอันสำคัญที่จะดำรง และจรรโลงชาติให้ดำรงอยู่ได้ด้วยคามมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง ถ้าภาษาเสื่อมโทรมลงไปก็เท่ากับความเป็นชาติหรือสัญลักษณ์แห่งชาติกำลังจะสิ้นไปด้วย" นอกจากนี้ภาษายังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ศึกษาค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ และการประกอบอาชีพ ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2523 : 2) อธิบายว่า

ความสำคัญของภาษาไทยอีกประการหนึ่งนั่นก็คือ ช่วยให้ผู้ที่มีความสามารถทางภาษา ประสบความสำเร็จในชีวิตหรือในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง เมื่อเกิดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ใด ๆ ขึ้นแล้ว สามารถใช้ภาษาไทยพูดหรือเขียนแสดงความคิดเห็นนั้น ๆ ออกมาเป็นที่ประจักษ์ให้ผู้อื่นได้รับรู้ ก็จะเป็นที่ชื่นชมของบุคคลโดยทั่วไปได้

ในการเรียนการสอนภาษาไทยนับได้ว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นการสอนภาษาของชาติซึ่งใช้ติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ (2520 : 3) ได้กล่าวว่า "การเรียนภาษาไทยมีความสำคัญ กล่าวคือ ต้องใช้เป็นเครื่องมือสำหรับศึกษาค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ ให้กว้างขวางออกไป ไม่ว่าจะเป็นวิชาอะไร ย่อมต้องใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการสอนทั้งสิ้น" ม.ล.บุญเหลือ เทพสุวรรณ (2523 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า

"การสอนภาษาของชาติควรได้รับความสำคัญ เป็นอันดับหนึ่งในวงการศึกษา"

จากเหตุผลดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้วิชาภาษาไทย เป็นวิชาบังคับ ในหลักสูตรทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัย ของรัฐได้กำหนดให้วิชาภาษาไทย เป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งในการสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อใน สถาบันอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ 2526 : 3) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ของภาษาไทยอย่างยิ่ง แต่ปรากฏว่าการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนยังประสบปัญหาไม่ สามารถบรรลุสัมฤทธิ์ผล เพราะการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งใน ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ วิธีการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การ จัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร และการนิเทศการสอน

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้ตระหนักถึง ความสำคัญของการศึกษาทุกระดับ เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาของชาติจะสัมฤทธิ์ผลได้ ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดการ ศึกษาในระดับมัศึกษานั้น กรมสามัญศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบ เป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 88 (กรมสามัญศึกษา 2530 : 2) ซึ่งก็ได้พยายามจัดการศึกษาให้เกิดความเสมอภาคและมีคุณภาพ ใกล้เคียงกันในทุกสถานศึกษาและมีการขยายโรงเรียนมัธยมศึกษากระจายไปสู่ระดับอำเภอ ตำบลต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นชนบทห่างไกลได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษามากขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เด็กส่วนหนึ่งไม่สามารถที่จะเข้ารับการศึกษาคือ จากผลการสำรวจและศึกษา วิจัยถึงสาเหตุที่ทำให้อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาต่ำ ของกรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อปีการศึกษา 2528 (กรมสามัญ ศึกษา 2530 : 3) พบว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กไม่เรียนต่อคือ ผู้ปกครองยากจนไม่สามารถส่งให้ เด็กเรียนต่อได้ ผู้ปกครองต้องการอาศัยแรงงานเด็กช่วยทำงานบ้านและประกอบอาชีพ เด็ก ไม่สะดวกในการเดินทางไปเรียนและผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าวข้างต้น จำนวนร้อยละของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาจึงมีแนวโน้มลดลง ดังในปีการศึกษา 2529 (กรมสามัญศึกษา 2530 : 2) นักเรียนเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระบบโรงเรียนได้ เพียง 417,408 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ

จะเห็นว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีมากถึงร้อยละ 60 ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) ที่ได้กำหนดเป้าหมายอัตรการ เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไว้ร้อยละ 50

ในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (2530 - 2534) ในช่วงแผนนี้ได้มีการกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนในการที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทางกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2530 : 6) ได้กำหนดนโยบายไว้ว่า

กระจายความเสมอภาคทางโอกาส เข้าศึกษาต่อ โดยเน้นขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในพื้นที่ที่มีอัตราการเรียนต่อดำ และให้คลุมพื้นที่ชนบททั่วกันตามเมื่อสิ้นแผนฯ ให้รับนักเรียนที่จบประถมศึกษา เข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาในส่วนของกรมสามัญศึกษาได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50

จากนโยบายดังกล่าว กรมสามัญศึกษาได้จัดทำโครงการเพื่อสนองนโยบายในการขยายโอกาสทางการศึกษาในแผน 6 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ เพื่อเป็นโครงการเพิ่มเติมในแผน 6 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2530 จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะเด็กที่เรียนในระดับนี้เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและมีค่าของประเทศ เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่สมควรจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ คุณธรรม และมีวิจรรย์ญาณเพื่อจะได้เติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต การจัดการศึกษาให้แก่เด็กในระดับนี้จึงนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการให้บุคคลรู้จักพัฒนาคุณภาพชีวิตสูงขึ้น ย่อมจะเป็นพื้นฐานปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ และการศึกษาภาษาประจำชาติจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพราะภาษาเป็นรากฐานในการติดต่อสื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยในฐานะครูภาษาไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการขยายโอกาสทางการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น จึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบทยากจน

ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร และการนิเทศการสอน ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อที่จะได้ เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน โครงการฯ และโรงเรียนอื่น ๆ ที่จะเข้ามาอยู่ในโครงการฯ ในปีต่อ ๆ ไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบทยากจน ในด้านการ ใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร และการนิเทศการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด จำนวน 235 โรงเรียน
2. หัวข้อที่ศึกษา จะศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนวิชาภาษาไทยในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีการสอน การใช้สื่อการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรและการนิเทศการสอน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือการลงความเห็นในเรื่องใด เรื่องหนึ่งภายหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับประสบการณ์ในเรื่องนั้นหรือสิ่งนั้นมาแล้ว
2. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่ ผู้เรียน ในด้านหลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการนิเทศการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครง- การขยายโอกาสทางการศึกษา

3. ครูภาษาไทย หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้นของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาใน เขตชนบทยากจน

4. วิชาภาษาไทย หมายถึง วิชาภาษาไทยที่เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนต้น พุทธศักราช 2521 ทุกรายวิชา

5. โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาใน เขตชนบทยากจน หมายถึง
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ปีการศึกษา 2531 ใน 38 จังหวัด จำนวน
235 โรงเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการจัดการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทย
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาใน เขตชนบทยากจนให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการสอนวิชาภาษาไทยให้ เหมาะสม
กับสภาพสังคม

3. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโครงการขยายโอกาส
ทางการศึกษาใน เขตชนบทยากจน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยต่อไป

4. เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป